

TĒVU PAGALBA RENKANTIS VAIKUI PROFESIJA

Psichologē Bena Sabaliūtē

Psichologijas paslaugu centras

Tel.: 40 92 70

ŽMOGUS – TAI PAUKŠTIS:

*Vienas sparnas – mylimas žmogus,
Kitas – mylimas darbas!*

DAŽNIAUSIOS PROFESIJOS RINKIMOSI KLAIDOS

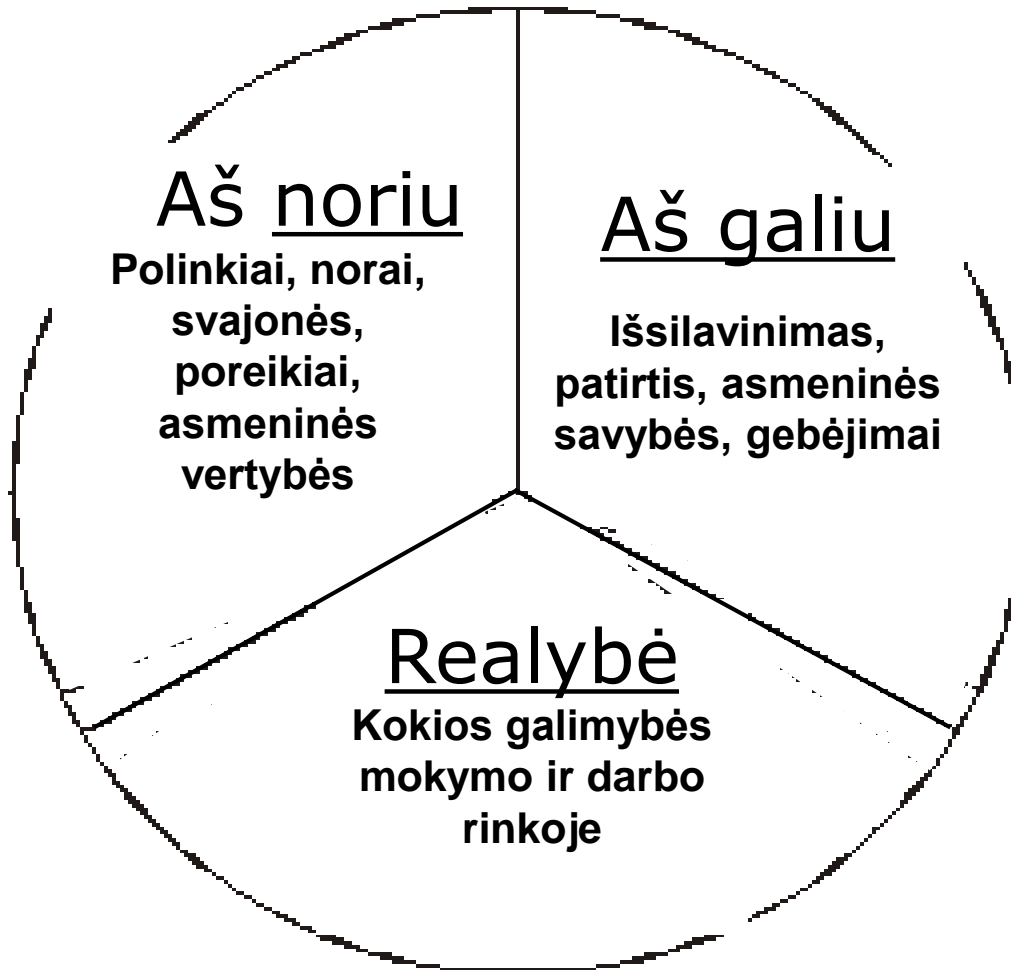
- **Vyraujanti nuomonė apie profesijos prestižą.**
- **Profesijos rinkimasis pasiduodant draugų įtakai.**
- **Profesijos vertinimas pagal tai, kaip vertinamas profesijos atstovas.**
- **Mokykloje mokomo dalyko sutapatinimas su profesija.**
- **Pasenusios nuostatos apie darbo pobūdį gamybos sferoje.**
- **Nesugebėjimas, nenorėjimas suvokti savo asmeninių gebėjimų, polinkių ir savybių.**
- **Pagrindinių profesijos rinkimosi žingsnių nežinojimas ir kt.**

KARJEROS PLANAVIMO ŽINGSNIAI

- **Savęs pažinimas.**
- **Profesijų pasaulio pažinimas.**
- **Mokymosi galimybių pažinimas ir profesijos įgijimas.**
- **Darbo paieška.**

PROFESIJOS RINKIMOSI FORMULĖ

Interesai - gebėjimai - realybė

3 KLAUSIMAI

- Ko noriu?**
- Ką galiu?**
- Kaip įgyvendinti tai, ko noriu ir ką galiu?**

Apple“ ģkūrējo Steve Jobso 2005 m. kalba Stanfordo absolventams

Jums reikia atrasti tai, ką jūs mėgstate. Tai lygiai taip pat teisinga ir darbo, ir santykių atžvilgiu. Jūsų darbas užims didelę dalį gyvenimo, ir vienintelis būdas būti visiškai patenkintam - daryti tai, kas, jūsų galva, turi vertę. Vienintelis būdas daryti didžius darbus - mėgti tai, ką darote. Jeigu jūs dar neradote savo veiklos - ieškokite. Nesustokite. Kaip būna su visais širdžiai mielais darbais - jūs suprasite, kai atrasite. Ir kaip bet kokie geri santykiai, metams bėgant jie tampa vis geresni. Todėl ieškokite tol, kol rasite. Nesustokite.

Tyrimas: "KAIP ĮSIVAIZDUOJATE SAVO ATEITĮ?"

- 97 % neturėjo atsakymo į šį klausimą;
- 3 % žinojo tiksliai, ko nori iš gyvenimo.

Pakartojus tyrimą po 10 m.:

- ***Tie 3 % turėjo daugiau pasiekimų, nei visi likę kartu sudėjus.***
- ***Tie 3 % turėjo ilgalaikius tikslus!***

KLAUSIMAS: “kas iš Jūsų turi susirašęs tikslus 10-20 m. į priekį?”

FAKTAI:

- Vaikai per 3 min. surašo iki 30 svajonių;
- I kurso studentai – iki 20;
- V kurso studentai – iki 10;
- 3-5 metus padirbėję – iki 5;
- Vyresni, nei 50 metų - 3 svajones:
  - Atiduoti paskolą bankui;
  - Nebūti išmestam iš darbo;
  - Būti gražiai palaidotam...

SVAJONES BŪTINA UŽRAŠYTI!

- Maži vaikai neturi problemų dėl svajonių.
- Bet suaugę jiems sako: "ne, ne, negalima..."
- Vaikas iki 14 m. išgirsta 180.000 kartų "ne" ir nustoja norėti, išmoksta nenorėti...

GELUP TYRIMAS: apklausė 100.000 žmonių

Sėkmingi žmonės:

- Žinojo, ko jie nori iš šio gyvenimo;
- Niekada nedarė to, ko nenori, nemėgsta;
- 97 % iš jų dirbo darbus, kuriems jautė turį talentus ir tam turėjo specialią kvalifikaciją.

Nesėkmingi žmonės:

- 97 % savo laiko darė tai, ko nenori;
- Kam neturi talento;
- Per prievartą.

Anglijoje buvo apklausta 500 jaunuolių (nuo 11 iki 15 metų), po lygiai vaikinų ir merginų iš trijų socialinių-ekonominių grupių, kuriems buvo pateiktas šis klausimas:

Kas svarbiausia gerame darbe?

	<u>Vaikinai</u>	<u>Merginos</u>
• Įdomus darbas	22%	34%
• Malonūs žmonės	8%	14%
• Geros darbo sąlygos	7%	5%
• Galimybė kilti karjeros laiptais	7%	7%
• Saugumas	12%	8%
• Geras viršininkas	4%	1%
• Didelis atlyginimas	27%	20%
• Galimybė planuoti savo darbą	1%	2%
• Patogios darbo valandos	4%	2%
• Ilgos atostogos	1%	1%
• Nereikia daug keliauti	5%	3%
• Nežinau	0%	1%
• Neatsakė	2%	2%

ŽYMIASI ŽMONĖS NEDIRBA DĖL PINIGŲ

- Jiems patinka pati veikla, pats procesas – o tai atneša pinigus.
- Kas dirba mėgstamą darbą, tas turi pinigų.
- Į klausimą “**Koks Jūsų didžiausias pasiekimas gyvenime?**” vienas milijardierius atsakė:

Į klausimą **“Koks Jūsų didžiausias pasiekimas gyvenime?”** vienas milijardierius atsakė:

“Aš nei vienos dienos nedirbau nemėgstamo darbo”.

INTELEKTAS -

**tai gebėjimas spręsti
naujas problemas per
trumpiausią laiką
efektyviausiu būdu.**

Intelektą lemia:

- **Bet kokią žmogaus savybę lemia du veiksniai:**
  - Paveldėjimas (prigimtis);
  - Aplinka (ugdymas).
- **Individų intelekto įvairovę lemia:**
  - Genetiniai skirtumai – 80%;
  - Nevienoda aplinka – 20%.

INTELEKTAS VYSTOSI

1. **50%** intelekto išsivysto tarp apvaisinimo ir 4 metų.
  2. **30%** intelekto išsivysto tarp 4-8 metų.
  3. **20%** intelekto išsivysto tarp 8-17 metų.
- Koreliacija tarp tėvų ir vaikų IQ balų paprastai lygi tik 0,50!
  - Intelektinės veiklos galima mokytis!

INTELEKTO PASTOVUMAS IR KITIMAS

- Daugumos žmonių IQ balai labai pastovūs.
- Daugelio vaikų intelektas darosi pastovus nuo septynerių metų.
- **Nuo dvylikos metų intelektas visai pastovus.**
- Nuo tam tikro amžiaus intelekto potencialas mažėja.

WOLFAS NUSTATĖ APLINKOS SAVYBES, TURINČIUS ĮTAKOS INTELEKTO VYSTYMUISI:

1. Tėvų siekis padėti vaikui susidaryti sėkmingo **mokymosi motyvaciją**.
2. Tėvų siekis skatinti vaiko **kalbos lavinimą**.
3. Tėvų sudaromos **mokymosi galimybės** šeimoje ir už jos ribų.

Normaliojo pasiskirstymo kreivė (Gauso kreivė)

- 2,2 % - labai aukštas.
- 6,7 % - aukštas.

-
- 16,1% - aukštesnis už vidutinį.
  - **50 % žmonių intelektas - vidutinis.**
  - 16,1% - žemesnis už vidutinį.

-
- 6,7 % - ribinis.
  - 2,2 % - intelektas defektinis.

INTELEKTO LYGIAI

- IQ daugiau už 145 - ypač aukštas
- IQ 145 – 130 labai aukštas
- IQ 130 – 115 aukštas
- IQ 115 – 111 aukštesnis už vidutinį
- **100 – vidutinis IQ**
- IQ 99 – 85 žemesnis už vidutinį
- IQ 85 – 70 žemas
- IQ 70 - 55 labai žemas
- IQ žemiau 55 - ypač žemas

Intelektu apibūdināšana pēc H.Gardnera (intellektu struktūra)

7 – nio autonomio intelektu rūšis:

- Kalbinis intelektas
- Muzikinis intelektas
- Loginis matematisis intelektas
- Erdvinis intelektas
- Kūniškasis kinestezinis intelektas
- Vidinis asmeniškasis intelektas
- Tarpasmeninis intelektas

KIEKVIENAS ŽMOGUS TURI TAM TIKRĄ TALENTĄ!

4 talento požymiai:

- Talentingas esi ten, kur turi geresnį rezultatą negu visi kiti. Talentas – ne vien meninės veiklos sugebėjimai.
- Veiklai, kuriai esi talentingas, jauti nuolatinį potraukį. Net jei nesiseka, norisi tai daryti vėl.
- Veikloje, kuriai esi talentingas, žymiai greičiau mokaisi, rodos, viskas, einasi savaime.
- Kai užsiimi ta veikla, jautiesi mažiau pavargęs. O jei pavargsti fiziškai, viduje jauti palaimą.

ASMENYBĖS SAVYBĖS: *ĮGIMTOS IR ĮGYTOS*

- Įgimtos (**temperamentas**);
- Įgytos (**charakteris**).

2 PAGRINDINĖS ASMENYBĖS DIMENSIJOS PAGAL H. AIZENKĄ:

- **Ekstraversija** – tendencija atskleisti save, asmens aktyvumas nukreiptas į išorinį pasaulį, atvirumas;
- **Intraversija** – tendencija užsisklęsti, asmens aktyvumas nukreiptas į vidinį pasaulį, uždarumas.

EKSTRAVERTAI IR INTRAVERTAI GALI BŪTI EMOCIŠKAI STABILŪS IR NESTABILŪS;

susidaro 4 temperamentų tipai:

- Intravertiškas nestabilus (**melancholikas**);
- Ekstravertiškas nestabilus (**cholierikas**);
- Intravertiškas stabilus (**flegmatikas**);
- Ekstravertiškas stabilus (**sangvinikas**).

TEMPERAMENTŲ TIPAI (1)

Cholerikas – greitai užsiplieskia ir greitai nurimsta, greiti veiklos tempai, tačiau trūksta ištvermės, mėgsta pripažinimą, pagyrimus, yra išdidus savimyla, kartais šykštus, elgiasi rafinuotai ir ceremoningai, kiti gali jo nemėgti dėl polinkio vadovauti ir pasipūtimo.

TEMPERAMENTŲ TIPAI (2)

Sangvinikas – linksmas, nerūpestingas, optimistas, mėgsta bendrauti ir yra mėgstamas, visada pasirengęs padėti, todėl kartais pažada, negalvodamas, ar galės ištesėti, nemėgsta monotonijos, linkęs dažnai keisti veiklą, todėl ypatingų laimėjimų gali nepasiekti.

TEMPERAMENTŲ TIPAI (3)

Flegmatikas – šaltakraujis, sunkiai susijaudina bet sunkiai ir nusiramina; veikia lėtai, bet ištvėrimingai, yra valingas ir principingas; taktiškas, atsargus, nemėgsta viešumos.

TEMPERAMENTŲ TIPAI (4)

Melancholikas – jautrus, nepatiklus, nuolat randa priežasčių nerimauti, įžvelgti sunkumus ir kliūtis; ko nors imdamasis galvoja ne apie sėkmę, o kaip išvengti nesėkmės; turi stiprų pareigos jausmą, todėl prieš pažadėdamas ilgai svarsto.

ĮGYTOS SAVYBĖS: CHARAKTERIO BRUOŽAI

- Darbštumas,
- Atsakingumas,
- Pareigingumas,
- **Pasitikėjimas savimi ir kt....**

**John L. Holland'o 6 tipai pagal interesus
ir sugebėjimus bei profesijas (pagal
darbui keliamus reikalavimus):**

- **Praktinis (P)**
- **Tiriamasis (T)**
- **Meninis (M)**
- **Socialinis (S)**
- **Dalykinis (D)**
- **Normatyvinis (N)**

J.L. Holland asmenybės ir profesijos aplinkos atitikimo modelis

Realistinis

Konvencionalus

Socialinis

Verslus

Meninis

Intelektualus

PRAKTINIS-REALISTINIS TIPAS

- Pirmenybė veiklai, kurioje naudojami **įrankiai ir mašinos bei** pasiekiamas konkretus darbo rezultatas. Labiau patinka darbas **su daiktais ir įrankiais, nei su žmonėmis.**
- Mėgsta spręsti praktiškas, bet ne abstrakčias problemas.
- Mėgsta stereotipišką vyrišką veiklą ir fizinį darbą.
- Vengia intelektinių užduočių, vadovo vaidmens ir socialinio darbo.
- Būdingas emocinis stabilumas ir atkaklumas.
- **Renkasi žemės ūkio, inžinierines, technines profesijas: siuvėjas, vairuotojas, sodininkas, miškininkas, ūkininkas, statybos inžinierius, suvirintojas, automobilių mechanikas, elektrikas.**

TIRIAMASIS - INTELEKTUALUSIS TIPAS

- Pirmenybė **moksliniai veiklai**, kurioje analizuojami įvykiai, reiškiniai, apibendrinami duomenys.
- Su aplinka sąveikauja per intelektą, **manipuliuoja idėjomis, žodžiais ar simboliais**.
- Mėgsta dirbti savarankiškai ir spręsti problemas. Labiau mėgsta dirbti su idėjomis.
- Būdingas emocinis stabilumas, smalsumas, nepriklausomybė, pasitikėjimas savimi, intelektualumas ir kritiškumas.
- **Renkasi profesijas: gydytojas, psichologas, programuotojas, genetikas, geografas, tikslųjų mokslų atstovai.**

MENINIS – ARTISTINIS TIPAS

- Pirmenybė **meninei kūrybinei veiklai** ir saviraiškai, pvz.: literatūrai, dramai, menui, muzikai ir pan.
- Labiau mėgsta dirbti su **idėjomis ir meniniais vaizdais**.
- Sprendžia problemas, remdamasis savo įspūdžiais ir fantazijomis.
- Būdinga asmenybės originalumas, jautrumas, emociingumas, impulsyvumas, lankstumas, atvirumas patirčiai, turtinga vaizduotė, kūrybingumas.
- **Renkasi profesijas: aktorius, dailės mokytojo, rašytojo, fotografo, dizaino.**

SOCIALINIS TIPAS

- Pirmenybė veiklai, kurioje reikia **teikti pagalbą, konsultuoti ir patarti** kitiems žmonėms.
- Labiau patinka dirbti **su žmonėmis, nei su daiktais**, nes didelis poreikis buvimo šalia kitų žmonių ir sąveika su jais bei kitų žmonių pagarba.
- Būdingi geri bendravimo ir mokymo įgūdžiai.
- Pasižymi draugiškumu, atsakomybe, atjauta, empatija, nuoširdumu, dėmesingumu, taktiškumu, kantrybe. Pozityviai save vertina.
- Save laiko lyderiu, populiariu ir iškalbingu pašnekovu.
- **Renkasi profesijas: pedagogo, mokyklos psichologo, psichoterapeuto, logopedo, socialinio darbuotojo, kirpėjo, karjeros konsultantas, bendrosios praktikos slaugytojas.**

DALYKINIS – VERSLUS TIPAS

- Pirmenybė veiklai, kurioje reikia **rodyti iniciatyvą ar vadovauti kitiems**, kuri tenkina pripažinimo poreikį.
- Labiau patinka dirbti **su žmonėmis ir idėjomis**, nei su daiktais ir rankų darbu. Mėgsta iššūkius.
- Būdingi geri įtikinėjimo ir pardavimo įgūdžiai.
- Pasižymi ekstraversija, iškalba, optimizmu, energija, linkę dominuoti ir rizikuoti.
- Agresyvesni ir mažiau atsakingi, konvencionalūs lyginant su socialiniu tipu.
- **Renkasi profesijas: draudimo agento, juristo, advokato, prokuroro, verslo organizatoriaus, komercijos direktoriaus, vadybininko, prekybininko.**

NORMATYVINIS -

KONVENCIONALUS TIPAS

- Pirmenybė veiklai, kurioje yra **aiškūs reikalavimai, laikomasi nustatytos tvarkos.**
- Labiau patinka dirbti **su daiktais ir skaičiais**, laikantis apibrėžtų taisyklių.
- Problemas sprendžia stereotipiškai. Mėgsta tvarką.
- Geri matematiniai gabumai, vertina ekonominius dalykus.
- Būdingas konservatyvumas, nuspėjamumas, asmenybės pastovumas.
- Pasižymi konkretumu, atsargumu, tvarkingumu ir praktiškumu, gera savikontrole, pakantumu monotoniškam darbui.
- **Renkasi profesijas: programuotojo, buhalterio, bankininko, auditoriaus, finansininko, kasininko, statistiko, tarnautojo ar administracijos darbuotojo.**

**PAGALBA RENKANTIS ROFESIJA
TIKRAI REIKALINGA!**

Kaip ją teikti?

GEBĖJIMO PRISIIMTI ATSAKOMYBĘ UŽ SAVO VEIKSMUS VYSTYMASIS

JAV duomenys:

0 –1m. →	5%
1 – 3m. →	10 %
3 –7m. →	25 %
11m. →	50 %
18m. →	100 %

TĒVŪ DALYVAVIMAS PROFESIJOS RINKIMESI

- **Klausti** (jo paties ir jo draugu, kā galvoja, svajoja);
- **Klausytis** (klausymasis - meilės požymis);
- **Stebėti** (kuo užsiima, kas patinka daryti, kas sekasi...);
- **Suprasti** (noras suprasti gerina kontaktą ir didina pasitikėjimą, kritika - priešingai);
- **Dalintis** (savo pastebėjimais).

PAAUGLIO SITUACIJOJE SVARBIAUSI DALYKAI

- Poreikis grupuotis.**
- Savarankiškumo ir savigarbos poreikis.**
- Mėgstamas užsiėmimas.**

INFORMACIJA INTERNETE PROFESIJOS RINKIMOSI IR MOKYMOSI KLAUSIM AIS

www.aikos.smm.lt

www.profesijupasaulis.lt

www.euroguidance.lt

www.leonardo.lt

<http://www.smpf.lt>

**VADOVAS TĖVAMS.
KAIP PADĖTI VAIKUI
PASIRINKTI PROFESIJA.**

PSICHOLOGIJOS PASLAUGŲ CENTRO

teikiamos paslaugos moksleiviams:

- **Konsultavimas** (profesijos pasirinkimo klausimais);
- **Informavimas** (apie profesijas, mokyklas, stojimo sąlygas...);
- **Psichologiniai tyrimai, renkantis profesiją:**
  - profesinio kryptingumo nustatymas;
  - intelekto lygio ir struktūros įvertinimas;
  - asmenybės savybių tyrimas.

PSICHOLOGIJOS PASLAUGŲ CENTRAS

Kreiptis:

Kaunas,

Donelaičio 78 / Ožeškienės 14

Tel.: 40 92 70

AČIŪ UŽ DĖMESĮ!

AČIŪ UŽ DĖMESĮ!